

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

THE ROLE OF THOMAS COOK FOR THE DEVELOPMENT OF MODERN MASS TOURISM

Irina Dimitrova

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: Tourism as a mass movement is something we are used to and is accepted as a normal activity of the human being, which generates transfers of millions of people and in the same way produces millions of benefits for the sector. But despite the knowledge that we are supposed to have today, this is still a relatively recent phenomenon and it is very interesting to look for a study of its origin, the beginning of everything. The greatest contribution to the development of mass tourism, as we know it today, is made by Thomas Cook. He stands out as one of the first tour operators and founder of one of the most important travel agencies in the world.

Keywords: Thomas Cook, tourism, mass tourism.

РОЛЯТА НА ТОМАС КУК ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЪВРЕМЕННИЯ МАСОВ ТУРИЗЪМ

Ирина Димитрова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Туризмът като масово движение е нещо, с което сме свикнали и се приема като обичайна дейност на човешкото същество, която генерира трансфери на милиони хора и произвежда по същия начин милиони ползи за сектора. Но въпреки познанието, с което се предполага, че разполагаме днес, това все още е сравнително скорошно явление и е много интересно да се търси изследването на неговия произход, началото на всичко. Най-голям принос за развитието на масовия туризъм, така както го познаваме днес, има Томас Кук. Той се откроява като един от първите туроператори и основател на една от най-важните туристически агенции в света.

Ключови думи: Томас Кук, туризъм, масов туризъм.

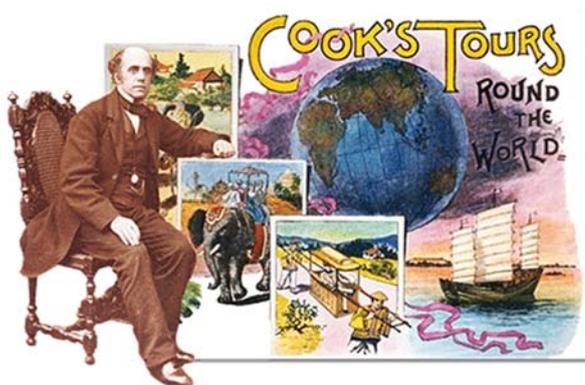
ВЪВЕДЕНИЕ

Туризмът като масово движение е нещо, с което сме свикнали и се приема като обичайна дейност на човешкото същество, която генерира трансфери на милиони хора и произвежда по същия начин милиони ползи за сектора. Но въпреки познанието, с което се предполага, че разполагаме днес, това все още е сравнително скорошно явление и е много интересно да се търси изследването на неговия произход, началото на всичко.

Ако сравним туризма с други сектори като търговията, строителството, храните или промишлеността като цяло, ще видим, че това вероятно е секторът, който е напреднал най-много за най-малко време, класирайки се на челните места в много страни като източник на доходи и генератор на заетост.

Въпреки че пътуването е дейност, която съществува от началото на човечеството, има много и различни мотивации, които са накарали човека да поеме по пътя, далеч от обичайното си местожителство до далечни, опасни и непознати места. В древни времена основната причина за пътуване е било търговска или религиозна. Хората започват да се снабдяват с продукти и материали от други страни или да посещават свети места, като по този начин задоволявали духовни нужди. Нямало е пътувания за удоволствие или любопитство, в името на знанието, освен в много редки случаи. Оттогава до днес начинът на пътуване се е променил коренно, но преди всичко целта и мотивацията му.

Най голям принос за развитието на масовия туризъм, така както го познаваме днес, има Томас Кук. Той се откроява като един от първите туроператори и основател на една от най-важните туристически агенции в света.

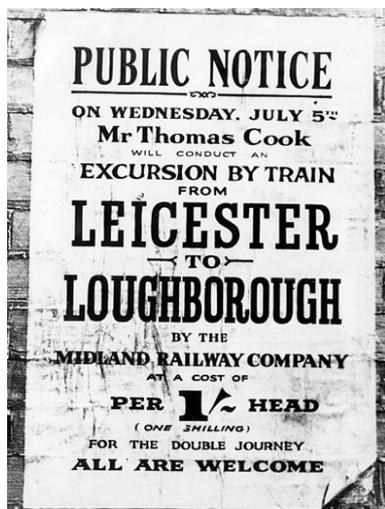

ТОМАС КУК И РАЗВИТИЕТО НА СЪВРЕМЕННИЯ МАСОВ ТУРИЗЪМ

Томас Кук роден в Мелбърн, Дербишър, Англия през 1808 г. На 10-годишна възраст той напуска училище и започва работа като помощник градинар. На 16 години той става баптистки проповедник и разпространява брошури със своите вярвания, като същевременно насърчава хората да проповядват като него. За да печели пари, той работи като дърводелец, докато продължава дейността си като член на баптистката църква. Тази религия е вариант на протестанството, която се характеризира, наред с други неща, с изключителния си консерватизъм и борбата си срещу консумацията на алкохол, която тя счита за едно от големите злини на обществото от онова време.

Точно това желание го е накарало да предприеме това, което се смята за първото организирано пътуване в историята. През юли 1841 г. той събира около 500 души и ги отвежда с влак до Loughborough (Лоубъро, Лъфбъроу), където се провежда важен конгрес на антиалкохолното общество. Така че първото пътуване, което организира Кук, е с рекламна цел, за да привлече повече съмишленици. Това пътуване, което е струвало по един шилинг на пътник, не му носи практически никаква печалба, по-скоро може да се счита за икономически провал, но в крайна сметка неговият интерес в основата си е бил

алтруистичен. Но това му помага да осъзнае потенциала, който се отваря пред него. През 1844 г. той постига споразумение с железопътна компания и подписва договор за превоз на пътници, при условие че има минимален брой.

Източник: <https://www.bbc.com/news/business-49789073>

На едно от тези пътувания през 1846 г. за първи път в историята на туризма Т. Кук използва екскурзовод. Той води около 350 души от Лестър до Шотландия и тогава започва своята основна дейност като организатор на екскурзии. Заедно с дейността си и с намерението да я рекламира, Кук започва да публикува месечна брошура „Екскурзиант“ с около 60 страници, в която разказва и подробно описва маршрута на всяко от пътуванията си. Поради тази причина създателят на първата туристическа агенция на планетата се счита и за предшественик на първото туристическо списание в историята.

За да осигури на бедната работеща класа достъп до пътувания, той договаря с компаниите специални цени за групи и други за индивидуални пътници. Това може да се счита за големия принос на Кук в туристическата индустрия: възможността за пътуване на всеки, превръщайки пътуването от луксозен артикул в услуга, достъпна за мнозинството. Това постижение е много специално, тъй като истинското начало на туристическата дейност е в момента, в който то започва да бъде масово явление и ако беше ограничено само до населението с висока покупателна способност, никога нямаше да се превърне в това, което е днес.

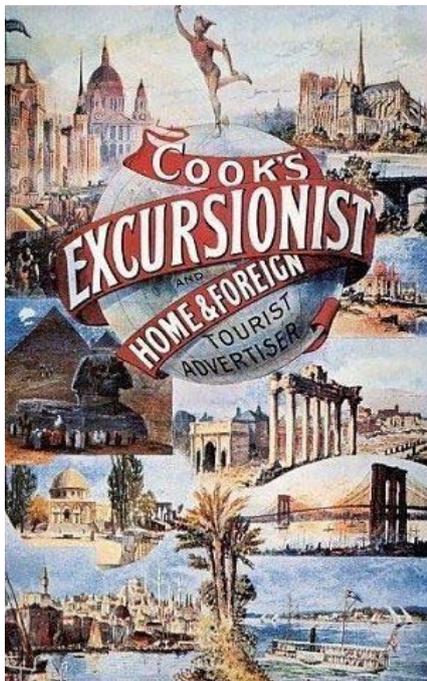
Въпреки успеха на новия му бизнес скоро възникват проблеми, които водят до фалит. Той обаче не спира усилията си. Кук предлага на няколко заможни земевладелци от Централна Англия да отворят замъците и парковете си за разглеждане от обикновените хора.

През 1850 г. Кук, който дотогава се е занимавал с групови пътувания, подписва договор с Голямата източна железница за продажба на билети за влак, продавайки по 500 билета на месец. Железниците му дават 30% комисионна. През същата година той създава първият в света рекламен плакат за туристически обиколки.

През 1851 г. се строи огромен павилион в Лондон, в който да бъдат провеждани търговски и промишлени изложби. Кук решава, че това изложение би представлявало голям интерес и след тримесечно обикаляне из цяла Англия в търсене на желаещи успява да организира пътуване за 165 000 души до Голямото изложение в Лондон. Естествено, това пътуване е било рекламирано в собственото му списание „Екскурзиант“.

През 1855 г. той прекосява Ламанша и посещава Париж. Това е първият задграничен маршрут, който Кук осъществява, но го подготвя детайлно. Сключва

договори със собственици на места за настаняване и транспортни средства и така осигурява спокойствието на туристите. В своя пътеводител той описва всички забележителности и също така ценни съвети за туристите.

Източник: <https://www.soloagentes.com/thomas-cook-el-primer-agente-de-viajes>

Бизнесменът започва да разширява кръгозора си и прави европейска обиколка в Холандия, Белгия, Германия и Франция. Маршрутът е следният: Харуич, Антверпен, Брюксел, Кьолн, Рейн, Страсбург, Париж, Хавър и Саутхемптън. Той бива толкова успешен, че е принуден да повтори това „турне“ шест седмици по-късно. Само около петдесет туристи са участвали в тези първи „обиколки“ в континента.

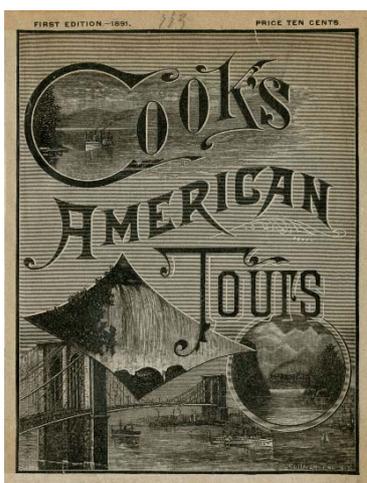
През 1863 г. организира обиколки из Холандия, Белгия, Германия и Франция. Спа центровете започват да стават модерни като прецедент за здравния туризъм. Томас Кук се възползва от този импулс и през 1863 г. организира първото пътуване в Швейцария, насърчаващо почивка и релаксация в природни условия. Тази експедиция има за цел да направи обиколка на Швейцария, преодолявайки всички пречки, съществуващи по отношение на комуникациите по това време. 130 англичани се записват в приключението, продължило 19 дни, и посещават Женева, Шамони, Интерлакен, Люцерн и Нюшател. Той затвърждава успеха си като европейски организатор на пътувания с тези първи туристи и хилядите, които са ги последвали, стават стимул за швейцарците да развият своя собствена индустрия за хотели и туристически транспорт.

През 1865 г. Т. Кук започва партньорство със сина си Джон Джонсън Мейсън Кук и нарича агенцията Thomas Cook & Son, считана за първата в историята. Отваря офис в Лондон и магазин, където продава информационни брошури, карти, куфари, телескопи, обувки и сувенири.

През същата година Кук организира първото пътешествие до друг континент. Освен че е първото пътешествие в Америка, то е и първото „Allinclusive“. „Allinclusive and independent travel“, през което туристът пътува самостоятелно, но агенцията отговаря за транспорта, храната, настаняването за определеното време и избрания маршрут. Също така организира и пътувания на американци до Европа.

Източник: <https://www.theheritagelab.in/in-pictures>

Източник: <https://www.pinterest.com>

Друг елемент, който спомага за неговия успех, е фактът, че тъй като това са били групови пътувания, повече жени са имали възможност да пътуват сами, без да се налага да се сблъскват с някакъв социален упрек.

През 1867 г. Кук създава „Талони за хотел“, които днес познаваме като туристически ваучери. Те представлявали отделящи се талони от специална чекова книжка, издадени от пътници и валидни за хранене в ресторант или за настаняване в хотел за една вечер, стига да имат споразумение с фирмата на Томас Кук.

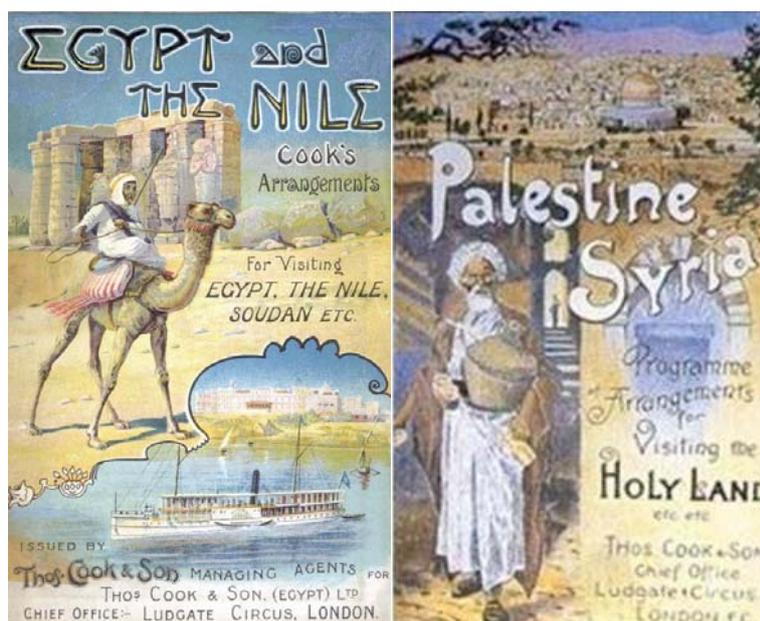
Източник: <https://www.dw.com/en/175-years-ago-the-first-package-holiday/a-19377143>

Кук е пионер в създаването на ваучерите за пътници, които позволяват на чужденците да не обменят валутите си в страната, в която се намират, тъй като туристическият агент вече се е погрижил да наеме услугите.

Успехът на компанията го мотивира да създаде широка мрежа от туристически агенции с централен офис в Лондон.

През 1869 г. той наел два парахода, за да организира обиколка на река Нил, и трябва да се отбележи, че тогава там не е имало хотели, затова смелите пътешественици се движели в голям керван, придружен от коне, мулета, палатки и преносими кухни.

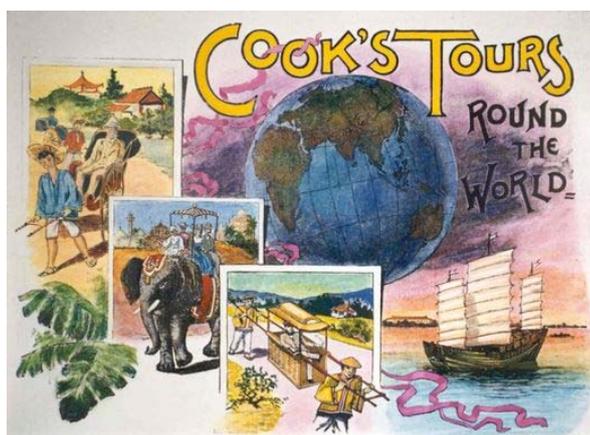
Друго от важните събития на Кук е осъществяването на първото околосветско туристическо пътуване, което той извършва през 1872 г. с група от 9 души, и което отнема 222 дни и именно това пътуване вдъхновява Жул Верн да напише известната си творба „Около света за 80 дни“. То стартира от Лондон, преминава с параход през Атлантическия океан, пресича Съединените щати с посещение на различни забележителности, прекосява с кораб и Тихия океан, а от Япония туристите се прехвърлят на Азиатския континент и завършват обиколката си с дълъг преход по Пътя на коприната през Китай, Индия, Близкия Изток и Европа.

Източник: <https://n9.cl/x8nfw>

Източник: <https://www.bbc.com/news/business-49789073>

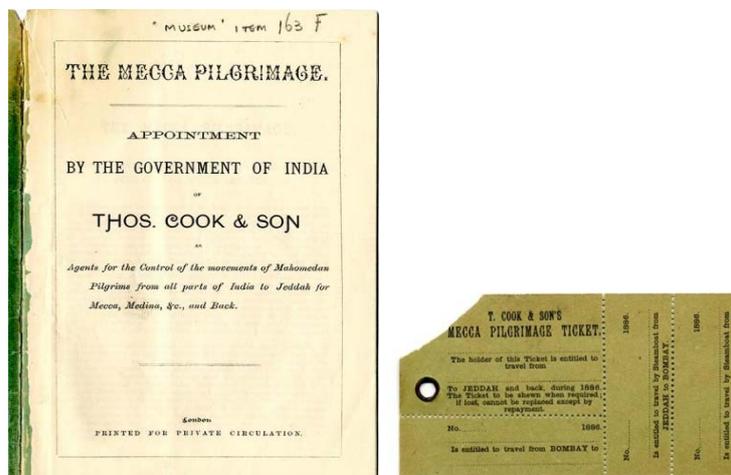
Източник: <https://www.facebook.com/pg/thomascooktourism>

През 1874 г. стартира така наречената по това време „циркулярна бележка“, истинският предшественик на „пътническият чек“ (в момента управляван от American Express) - тъй като тази циркулярна бележка е приета от банки, хотели, ресторанти и търговски къщи в различни части на света. Пътническите чекове днес се използват само в страни, където мрежата от банкомати не е много разпространена. Това са чекове, които могат да бъдат поръчани от банка с предварително определени суми, обикновено в чуждестранна валута. След като пристигнат, те могат да бъдат заменени за местни пари след заплащане на малка банкова комисионна. Понастоящем позволява наличността на пари във валутите: долар и евро.

Малко по-късно той включва други услуги в пътуванията си като преводачи и добавя към ваучера бележка „Около света“, която да помогне за настаняването в хотела. Този запис на заповед (документ, с който някой е длъжен да плати определена сума пари в определен момент), струва 200 гвинеи и се предлага като голям напредък и успех за туризма.

Thomas Cook & Son открива филиали и представителства през 1877 г. в Америка, Австралия, Индия и цяла Европа.

През 1878 г., годината, в която е основана първата италианска туристическа агенция, се изчислява, че около 250 туристически агенции вече работят по целия свят. Във всеки доходен бизнес конкуренцията бързо се появява и още през 1884 г. Хенри Уелс става първият сериозен конкурент на Кук в туристическия бизнес.

Източник: <https://www.cam.ac.uk/research/news/package-tour-to-mecca-how-the-hajj-became-an-essential-part-of-the-british-calendar>

Също през 1878 г. генерал-губернаторът на Индия помолил Кук да организира пътуване до Мека за поклонници. Въпреки различията в религиите, Кук не пропуснал тази възможност и това било началото на нов вид туризъм, а именно поклонническият. Подобно на християнските поклонници в Светата земя, хиндуистките мюсюлмани скоро се наслаждават на изключителната честност и отличните организаторски умения на Кук. Thomas Cook&Son практически получават монопол в Индия и скоро отворили нов клон в седалището си в Лондон специално за поклонници.

Тази година Томас Кук се оттегля от ръководството на фирмата, като го оставя в ръцете на сина си Джон Мейсън Кук.

През 1879 г. Кук създава собствена банка, която издава туристически чекове, кредитни писма и гарантира финансова стабилност на клиентите си.

През 1884 г. британското правителство се опитва да освободи генерал Гордън от Хартум (Судан) и Thomas Cook&Son транспортира британската армия по поречието на Нил.

През 1886 г. компанията става официален агент за пътниците на първите олимпийски игри от модерната ера, които се провеждат в Атина. И 120 години по-късно агенцията става спонсор на Олимпийските игри в Лондон през 2012 г.

Източник: <https://www.planetfigure.com/threads/a-day-in-history-mass-tourism-is-born.260590/>

По това време Кук вече имат цяла флотилия от круизни кораби.

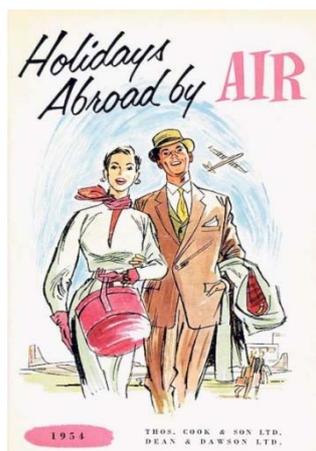
Томас Кук умира на 83 години през 1892 г., като оставя след себе си цяла една империя. Синът му остава начело на агенцията до 1898 г., когато също умира, и неговите синове наследяват бизнеса. Те въвеждат зимни спортове, ваканции, обиколки с автомобили и въздушни пътувания, като всички са доминирани от компанията на Кук.

През 1927 г. компанията Thomas Cook&Son Ltd. организира за първи път въздушно пътуване от Ню Йорк до Чикаго за дългоочакваното състезание по бокс в тежка категория Dempsey - Tunney.

Thomas Cook&Son остава в ръцете на семейство Кук до 1928 г., когато наследниците решават да я продадат на белгийската компания „Compagnie Internationale des Wagons-Litset des Grands Express Européens“, но те запазват името на агенцията.

С избухването на Втората световна война Thomas Cook&Son е национализирана от британското правителство като част от Британските железници, за да я спаси от нацистката окупация.

Следвоенните години се характеризират с туристически бум във Великобритания. За агенция Томас Кук това означавало да отведе почиващите на пакетни почивки в чужбина, но също така и до техния уелски ваканционен лагер в Престатин.

Източник: <https://www.telegraph.co.uk/travel/tours/history-of-thomas-cook>

Thomas Cook&Son е приватизиран отново през 1977 г. като Midland Bank става негов едноличен собственик. Успява да преживее рецесията от 70-те години като става свидетел на краха на няколко туристически фирми и засилва репутацията си на отлично обслужване като пуска схема за гаранция за връщане на парите през 1974 г.

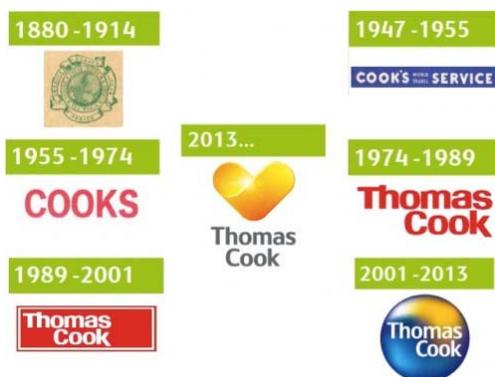
През 1992 г. е закупена от третата по големина германска банка Westdeutsche Landesbank.

Авиокомпанията Томас Кук е основана през 1999 г.

През 1996 г. Томас Кук придобива Sunworld (компания, посветена на предлагането на пълен набор от услуги), която в Обединеното кралство е четвъртата по големина по отношение на туристическите операции и най-голямата в Ирландия.

През 1997 г., година след като Томас Кук Он-Лайн е стартиран, Томас Кук се превръща в първата туристическа агенция на Обединеното кралство, предлагайки на клиентите по-лесен и удобен начин за пътуване, закупувайки ваканционни услуги, чуждестранна валута, пътнически чекове и ръководства онлайн. Това бива голямо конкурентно предимство за компанията, тъй като тя предлага на клиентите бонус, който други агенции не могат да предложат.

През 1999 г. Carlson Wagon Lit travel се слива с Thomas Cook, поемайки лидерството в цял свят.

Източник: <https://www.allthingsic.com/thomascook>

Следващият ѝ собственик през 2001 г. е друга германска компания, C&N Touristic AG, която бързо ребрандира целия бизнес като ThomasCook. И през 2007 г. компанията се слива с MyTravel - собственик на марките Airtours и Going Places - и става известна като Thomas Cook Group.

През своята дълга история 21-ви век е периодът, към който компанията най-трудно се адаптира. Дигиталната ера е революция в пътуванията. Интернет и разрастването на бюджетните авиокомпании направиха почивките по-евтини и по-достъпни от всякога. Пакетната почивка остава популярна, но клиентите са изключително чувствителни към цените - и маржовете на печалба на Томас Кук са малки.

След десетилетие финансови проблеми Thomas Cook, една от най-големите туристически групировки в света с продажби от 7,8 милиарда британски лири, 19 милиона годишни клиенти и 22000 служители, стигна до края на пътуването си и фалира през септември 2019 г.

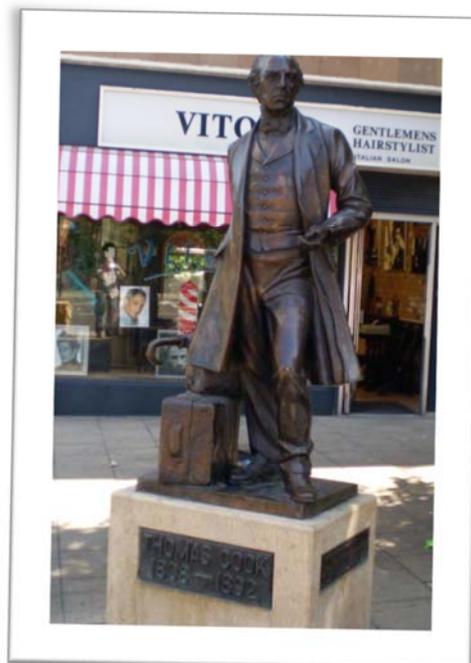
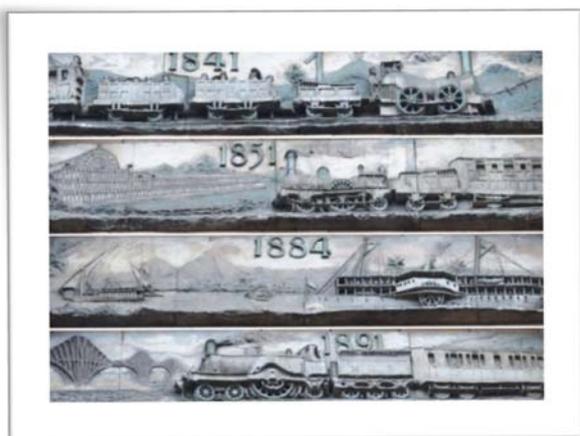
Туристическият гигант е оцелял след две световни войни, различни икономически кризи и управлението на шестима монарси.

Към днешна дата Томас Кук се завръща като онлайн туристически бизнес след придобиването на агенцията от Fosun Tourism Group (Китай). Това беше обявено още в началото на 2020 г. и вече се подготвя лято 2021 г.

Томас Кук има за цел да възстанови загубения пазар и да изгради отново имиджа си за клиента. В този смисъл компанията предлага с много маркетинг, възстановяване на суми за всички пътувания в случай, че карантината бъде отново наложена.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Томас Кук - благочестив и въздържан човек, който вярвал във важността и правото на всеки да пътува. Той се смята за родоначалник на туристическите агенции и революционизира туристическия сектор по начин, че пътуването вече да не е привилегия, достъпна само за елита. Наследството на Кук е неоспоримо, въпреки че по негово време той не бива приет от висшата класа, защото не е от добро семейство. Нито му прощават, че е доближил предпочитаните дестинации на буржоазията до широката общественост.

Източник: <https://www.planetfigure.com/threads/a-day-in-history-mass-tourism-is-born.260590>

Може би най-интересното нещо за този просветен предшественик е неговата дръзка визия, когато е трябвало да се възползва от постиженията в началото на деветнадесети век, за да развие една от концепциите, която най-много повлиява на

промяната в нашето виждане за света: популяризирането на пътуването като проста развлекателна дейност, т.е. раждането на съвременния туризъм.

И макар в последната година туризмът да е най-засегнатият сектор в глобален план, делото на Кук по своему е променило света и е оставило дълбока дияра в човешката история.

Въпреки пандемията, туристическият сектор се адаптира към новите нужди, за да привлече нов тип пътници. Пътешественикът на бъдещето ще има много несигурност, ще се нуждае от гаранции за здравето си и това на близките си по време на своите пътувания.

ЛИТЕРАТУРА

1. Левков, К., Великов, В. Въведение в туризма. ВУАРР, 2016 г.
2. Левков, К. Туроператорска, агентска и транспортна дейност. ВУАРР, 2017 г.
3. <https://profit.bg/kompanii/nachaloto-na-patuvaneto-kak-zapochva-istoriyata-na-thomas-cook/>
4. <https://www.lavanguardia.com/ocio/viajes/20190926/47649911471/thomas-cook-quebra-178-anos-historia-fundador.html>
5. <https://www.finanzaspersonales.co/consumo-inteligente/articulo/quien-fue-thomas-cook-el-pionero-de-los-grandes-viajes-del-turismo-moderno/80124>
6. <https://www.planetfigure.com/threads/a-day-in-history-mass-tourism-is-born.260590/>
7. <https://www.preferente.com/noticias-de-agencias-de-viajes/thomas-cook-como-ot-la-marca-no-esta-muerta-296501.html>
8. <https://www.soloagentes.com/thomas-cook-el-primer-agente-de-viajes/>
9. <https://www.bbc.com/news/business-49789073>
10. https://www.facebook.com/pg/thomascooktourism/about/?ref=page_internal
11. <https://www.descubrir.com/thomas-cook-y-la-primera-agencia-de-viajes-de-la-historia/>

***Ирина Милкова Димитрова** е студент във ВУАРР, филиал Русе, IV курс, специалност „Икономика на туризма“. Работи като учител по испански език в СУ за европейски езици „Свети Константин-Кирил Философ“. Обича да чете и да пътува, говори испански, английски и руски език. Живяла е 15 години в чужбина, но преди четири се завръща отново в България. Започва да учи „Икономика на туризма“ заради страстта си към пътуванията, опознаването на различни дестинации и интереса към изучаването на езици. Любими учебни дисциплини - туристическите и компютърните.*